

Kun hyväkin on pahaa

07.07.06

Satelliittiteleviiossa mainostettiin jälleen kerran mahtavaa konserttisarjaa, joka on tarkoitettu ilmastonmuutoksen pysäyttämisen tukemiseksi. Ensimmäiseksi tuli mieleeni ajatus: kaunis ele.

Raimo Mäkelän kirjaan on oikeastaan kerätty ihmisen kaikki negatiiviset piirteet. On olemassa vain harvoja ihmisiä, joihin kaikki nämä pahuudet olisivat personoituneet, niin että voidaankin todeta, että ne vaihtelevassa määrin vallitsevat tiettyjen ihmisten elämässä. Menneiden viiden vuoden aikana ei ole aivan pieni se naisten joukko, joka on pelokkaasti halunnut tietää kirjoittajalta omaa osuuttaan vallitsevaan tilanteeseen. Rehellisinä ihmisinä he ovat todenneet jokaisen negatiivisen piirteen jossakin määrin olevan heissä itsessään.

Tällainen pahojen piirteiden luetteleminen saa meidät helposti luomaan mahdollisesti hyvinkin väärän kuvan ongelmamme perusolemuksesta. Huomiomme kiintyy ensisijaisesti kaikkiin negatiivisiin tekijöihin, joiden perusteella kehittelemme ajatuskuvioitamme tiettyyn suuntaan, joka ei sinänsä ole aivan väärä, vaan vie huomiomme pois monista hyvinkin merkittävistä seikoista. Henkinen väkivalta ei perustu yksinomaan negatiivisiin asioihin, vaan ihminen rikotaan vieläkin satuttavammalla tavalla käyttäen hyviä asioita väärin!

Oikeastaan jokainen henkistä väkivaltaa kokenut on ihmetellyt jossakin vaiheessa kokemiaan reaktioita, joille ei löydy järkevää selitystä. Hän on tehnyt kaikkensa elämän sujumiseksi rauhallisella tavalla välttämättä julkituomasta käytöksellään tai puheillaan jotakin sellaista, minkä toinen voisi kokea loukkaavaksi tai negatiiviseksi. Kuinka moni onkaan ihmetellyt sitä, että lomamatkan hienoimpien retkipäivien päätteeksi kumppani saakin raivokohtauksen ilman mitään ennakoivia merkkejä. Miksi juuri onnellisimpina ja odotuksia täynnä olevina hetkinä toinen suuttuu mielettömästi ilman mitään syytä? Kaikki on mennyt tänään ja edellisinäkin päivinä juuri siten kuin kumppani on odottanut, eikä itse asiassa menneinä viikkoinakaan ole ollut mitään ristiriitoja, jotka nyt aikaansaisivat tällaisen reaktion.

Jos vähänkään tunnemme ongelmamme perusolemuksesta, emme ihmettele laisinkaan nyt kerrottua. Ristiriitaisten tilanteiden

syntyminen on oleellinen osa häiriintyneen ihmisen elämää – samalla jokaisen hänen läheisyydessään sijaitsevan elämää. Suuttumuksen, loukkaantumisen, raivostumisen syytä ei useinkaan löydetä totutun ajattelun mukaisesti, vaan ainoa keino löytää selityksiä tietyille tapahtumille, on pyrkiä tunkeutumaan tällaisen ihmisen ajatusmaailmaan, hänen tapaansa kohdata eri elämän tilanteet niistä selviytyäkseen.

On hyvin laajasti väitetty, ettei narsistinen persoonallisuushäiriöinen ole harhainen – ainakaan sellaisella tavalla kuin skitsofreenikko. Kun kuitenkin on kuullut satojen ihmisten kertomuksia kokemistaan asioista, ei voi välttyä ajatukselta, että tällä tavoin häiriintynyt ihminen on hyvinkin irrallaan siitä perinteisestä järkevästä ajattelusta ja sosiaalisesta asenteesta, joka tekee ihmissuhteet mahdolliseksi. Sosiaaliseen peruskäyttäytymiseen kuuluu toisten ihmisten huomioiminen ja erilaisten tilanteiden oikea arviointi. Normaali ihminen tietää mitä kussakin tilanteessa voidaan sanoa, mitä ei. Hän tiedostaa mitkä asiat kuuluvat tähän hetkeen, ja mitkä kuuluvat menneisyyteen. Hän tietää mitkä asiat tulee unohtaa tai ainakin jättää mainitsematta tietyissä tilanteissa.

Narsistisen ihmisen elämässä ei oikeastaan ole menneisyyttä ja taakse jääneitä asioita. Omalla kieroutuneella tavallaan hän säilyttää muistissaan ja mielessään kymmenienkin vuosien takaiset asiat, kokien ne yhä uudelleen loukkaavina ja oikeutuksena suuttumukseen juuri nyt, suoranaiseen raivoonkin. Tulemme siihen myöhemmin tarkemmin, mutta mainittakoon tässä vaiheessa jo se, että suuttumuksen aiheena voi yhtä hyvin olla normaalin ihmisen ajattelun mukainen hyväkin asia. Kumppani on tehnyt kaikkensa rauhan säilymiseksi ja on kieltänyt jopa oman itsensäkin siinä määrin, että hänen persoonallisuutensa joutuu vaaravyöhykkeelle. Kuitenkin hänen rajattomalta tuntuva sovittelunhalunsa ja mukautumisensa johtaakin aivan odottamattomiin reaktioihin. Jokin kiusaajan sisimmässä viestittää, että tuo kumppanihan on aivan liian kiltti ja alistuvainen olosuhteisiin nähden. Jokin tiedostamaton, alitajuinen viisaus kuuluttaa kiusaajalle, että tuon kumppanin täytyy olla harvinaisen hyvä ihminen, kun pystyy kaiken tämän keskellä säilyttämään rauhan ja sovun. Tämän tiedostaminen, alitajuisenakin, on aivan kestämaton asia narsistiselle persoonalle. Tilanteen pelastamiseksi mielen syövereistä kaivetaan esiin tähän kohtaan

sopiva negatiivinen merkintä kumppanista oikeuttamaan korkean tason raivokohtaus.

Tarvitseeko meidän kirjoittaa enempää ilman että lukija jo alkaa miettiä kaiken toivottomuutta? Onko tällaisissa elinoloissa mitään mielekkyyttä ja mitään mahdollisuutta normaaliin elämään? Siihen vastatkoon kukin kohdallaan. Meidän ei siis tarvitse luetella suurta määrää ihmisen pahuuteen viittaavia asioita, koska uskomattoman usein kiusatun alistuvaisuus ja rauhaan pyrkivä mieli aikaansaavatkin ristiriitatilanteita. Hyvyys ja rakkaudellisuus eivät siis näissä olosuhteissa palvelekaan rauhan asiaa, vaan aikaansaavat alitajuista alemmuuden tunnetta kiusaajassa, joka ei anna koston odottaa. Häntä on kohdeltu väärin, ja väärin kohtelua on sekin, jos toinen on parempi tai hyveellisempi kuin hän. Kuinka pitkälle tämä kaikki menee yksittäisissä tapauksissa, on vaikea määritellä, mutta selvääkin selvempää on, että joudumme alueille, jotka monen mielestä ovat aivan liian absurdeja pidettäväksi totena. Juuri siksi kai syvällisempi tieto ja tietoisuus ongelmakentästämme ovat vielä viiden vuoden intensiivisen työn jälkeen aika hukassa.

Se että häiriintyneen ihmisen mielessä hyvä ja paha palvelevat vain hänen tietoisuuttaan ja persoonallisuutensa rakentumista tällaisella tavalla, on monelle ammattilaisellekin liian uskomatonta. Koska ammattikirjallisuus ei ole puuttunut näihin asioihin, on vaikea uskoa tavallisen maallikon kertomusta elämän todellisuudesta tällaisen ihmisen kanssa.

Kirjojemme aviopari on matkalla Sveitsin Alpeilla. Ilma on mitä suloisin auringon paistaessa täydeltä terältä. Menneisiin viikkoihin sisältyy monenlaista tragediaa ja tragikoomisuuttakin, mutta se ei naurata melko murheellisena vuoren rinnettä astelevaa miestä. Vaimo talsii perässä, hänkin melko huonolla tuulella. Viikonlopun juhla rantaravintolassa paistettuine forelleineen sinänsä meni hyvin, mutta illalla vaimo taas sai yhden raivokohtauksistaan. Leirintäalueen johto ystävällisesti totesi, että avioparin olisi hyvä jatkaa matkaansa heti alkuvuodesta.

Mistä hakee nyt vaimo syyn tälle häpeälliselle tapahtumalle ja poistumiskehotukselle? Miestä on tullut jo haukuttua siinä määrin, ettei se nyt tunnu sopivalta. Mutta miehen äitihän on tehnyt niin paljon pahaa rakkaalle miniälle, että ei ole mikään ihme jos tämä on niin raskautettu nyt lomallakin. Niinpä jälleen kerran muistutetaan

mieliin miten raskaalla tavalla mummi on loukannut miehensä puolisoa. Tässä ei ole varmaankaan mitään tavallisuudesta poikkeavaa ellemmme hiukan tarkenna antamiamme tietoja. Se tapahtuma, joka raskaimpana todisteena heitetään miehen silmille, takautuu noin viidentoista vuoden taakse heidän yhteen ensimmäisistä asunnoistaan.

Mummi oli illan päätteeksi todennut pitävänsä tarpeellisena hellan pyyhkimistä ennen nukkumaan menoa. Niin käsittämätöntä kuin se onkin, katsoi vaimo tämän olevan niin raskauttavan rikkomuksen, että siitä nyt vielä viidentoistakin vuoden jälkeen voi pitää kiinni!

Asia sinänsä tuntuu naurettavalta ja uskomattomalta, mutta mehän emme vielä tiedä sitä, että häiriintynyt persoona mieltää kaiken kokemansa aivan omalla, suorastaan käsittämättömällä tavalla. Positiivisinkin tapahtuma ja kokemus saattaa hänen mielessään muuttua mitä suurimmaksi rikkomukseksi, jos ja kun hän tarkemmin miettii asiakokonaisuutta omalla tavallaan. Kyllä, oli aivan mukavaa, anoppi ja appiukkokin käyttäytyivät tällä kertaa aivan uskomattoman hienolla tavalla, mutta entä se yksi silmäys, minkä appi loi anoppiin siellä keittiössä, kun tarjottiin pohjalta kärähtänyttä maustekakkua? Pieninkin miellelyhtymä saattaa muuttaa kaiken ihanuuden mitä suurimmaksi pettymyksen ja petoksen tunteeksi!

Useimmat uhrin eivät juurikaan muista mitään todella positiivista ja hyvää elämänsä ajalta kiusaajan kanssa. Omalla paradoksisella tavalla uhrin kokemukset perustuvat pettymykseen toisensa jälkeen. Todellista, aitoa hyvää on ollut todella vähän. Suurin osa hyvästä on ollut petosta, kauniiseen käärepaperiin kiedottua oman hyvän tavoittelua, sillä narsisti jakaa ja lahjoittaa vain sellaista, mitä ei itse katso tarvitsevänsä. Aika rankasti sanottu, eikä päde kaikkiin narsisteihin, mutta kuitenkin yllättävän moniin.

Markku Vuori